

Kittilän
lukion
opinto-opas
lukuvuodelle
2026–2027

Tervetuloa opiskelemaan Kittilän lukioon!

Lukiomme on perinteikäs lappilainen oppilaitos. Ensimmäiset ylioppilaat saivat lakkinsa jo vuonna 1950. Alkuvuosikymmeninä kouluun tuli oppilaita eri puolilta Lappia, koska oppilaitoksemme oli maakunnan harvoja ylioppilastutkintoon valmistavia kouluja. Yhä edelleen lukioomme saapuu oppilaita ympäri Suomea erityisesti Levi Snow Sport Academy houkuttelemina. Tarjoamme myös REDUn Kittilän toimipisteessä opiskeleville mahdollisuuden kaksoistutkintoon.

Opinto-opas on lukiolaisen käsikirja, josta löytyy keskeisimmät opintoihin liittyvät asiat. Tutustukaa siihen huolella ja pitäkää se tallessa. Opinto-oppaan sähköinen ja päivitetty versio julkaistaan lukion peda.net-sivuilla.

Tuemme opiskelijaa monin tavoin opintojen aikana. Koulukuraattorit, erityisopettaja, koulu-sihtööri, terveydenhoitaja, vahtimestari, keittiön väki ja siistijä huolehtivat opettajakunnan ohella lukiolaistemme hyvinvoinnista. Teemme yhdessä työtä viihtyvyyden, opintomenestyksen sekä lämpimän, yhteisöllisen hengen puolesta, mutta päävastuun opinnoissa menestymisestä kantaa opiskelija itse. Lukio-opinnot vaativat pitkäjänteisyyttä ja ahkeruutta.

Per aspera ad astra!

Sisällysluettelo

YHTEYSTIEDOT	5
LUKION TEHTÄVÄT JA KITTILÄN LUKION TOIMINTA-AJATUS.....	6
LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄT	6
KITTILÄN LUKION TOIMINTA-AJATUS	6
TAITAVA OPISKELIJA.....	6
TYÖ- JA LOMAPÄIVÄT LUKUVUONNA 2026–2027	7
OPINTOTARJOTIN JA TYÖJÄRJESTYKSET LV 2026–2027*	7
LUKION SUORITUSOHJEET	10
OPISKELUAIKA JA TYÖMÄÄRÄ.....	10
OPISKELUN ALOITTAMINEN, KESKEYTTÄMINEN JA LOPETTAMINEN	10
OPINTOJEN SUORITTAMINEN	10
KOEJÄRJESTELYT.....	11
UUSINTAKUULUSTELUT	12
ARVIOINTI.....	12
OPINTOJAKSON ARVIOINTI	12
OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI.....	12
LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS.....	13
SUULLINEN LOPPUKUULUSTELU	13
TODISTUKSET	13
ARVIOINNIN VASTUUKYSYMYKSET JA OPISKELIJAN OIKEUSTURVA	13
LUKION JÄRJESTYSSÄÄNNÖT	14
OPISKELUHUOLTO	14
OPPISISÄLLÖT	15
OPPIMISEN TUKI (ERITYISOPETUS)	15
ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	15
ENGLANTI (A1)	17
RUOTSI (B1).....	19
SAKSA (B3) (=lukiossa alkava saksa).....	21
PITKÄ MATEMATIIKKA	22
LYHYT MATEMATIIKKA.....	24
FYSIIKKA	26
KEMIA.....	28
BIOLOGIA	29
MAANTIEDE.....	30

USKONTO	31
ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	32
FILOSOFIA.....	33
PSYKOLOGIA.....	34
HISTORIA	35
YHTEISKUNTAOPPI	36
MUSIIKKI	37
KUVATAIDE.....	38
LIIKUNTA	39
TERVEYSTIETO	40
OPINTO-OHJAUS	41
PAIKALLISET VALINNAISET OPINNOT LV. 2026–2027	41
Levi Snow Sport Academy	42
Ylioppilaskirjoitukset ja ylioppilastutkinto.....	42
YLIOPPILASKOEPAIVÄT, SYKSY 2026 JA KEVÄT 2027	45

YHTEYSTIEDOT

KITTILÄN LUKIO

Valtatie 11

99100 KITTILÄ

Rehtori, Janne Ylinampa	040 760 6503
Apulaisrehtori, Sarianna Kivilahti	040 672 4712
Kanslia, koulusihteeri Sari Juhola	040 577 9502
Terveystietä, Minna Kantola	040 673 5324
Opinto-ohjaaja, Paula Yrttiaho	0400 356 439
Koulukuraattori, Anna Jääskeläinen	
Koulukuraattori, Marjo Vuoti	
Koulupsykykkari, Laura Reinikka	

Ryhmänohjaajat:

1A	Terhi Nikkinen
1B	Satu Eskelinen
2A + 4	Hanna Rautio
2B	Sarianna Kivilahti
3A	Reetta Peuraniemi
3B	Paula Yrttiaho

Opettajat:

Inga Berg	äidinkieli
Satu Eskelinen	matematiikka, kemia, ryhmänohjaus 1B
Sarianna Kivilahti	ruotsi, apulaisrehtori, ryhmänohjaus 2B
Terhi Nikkinen	uskonto, psykologia, filosofia, ryhmänohjaus 1A
Tero Nikkinen	matematiikka, fysiikka
Jaana Ovaskainen	englanti
Reetta Peuraniemi	biologia, maantiede, terveystieto, ryhmänohjaus 3A
Essi Pätsi	äidinkieli, S2
Hanna Rautio	erityisopetus, ryhmänohjaus 2A + 4
Paula Yrttiaho	historia, yhteiskuntaoppi, opinto-ohjaus, ryhmänohjaus 3B

Anna, Maaru, Ala-Hynnä	musiikki
Juha Eskelinen	liikunta
Mirella Huru	saksa
Terhi Kangasharju	liikunta
Laura Ollila	liikunta
Maria Siekas	kuvataide

Levi Snow Sport Academy (<https://www.levisnowsportacademy.com/>)

Petri Tuomikoski	Päävalmentaja	0400 341 911
Leevi Keränen	Valmentaja (monitaito)	040 183 1204
Sami Suhonen	Valmentaja (FreeRide)	040 637 2857
Otto Venäläinen	Valmentaja (FreeSki)	050 431 0903
Jukka Leino	Valmentaja (alppihiihto)	040 516 9339
Roope Kankaanmäki	Valmentaja (alppihiihto)	040 548 9860
Kaisa Puttonen	Valmentaja (alppihiihto)	040 658 9266

LUKION TEHTÄVÄT JA KITILÄN LUKION TOIMINTA-AJATUS

LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄT

Lukiokoulutuksen tehtävänä on **laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen**. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön. Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päätötdistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

KITILÄN LUKION TOIMINTA-AJATUS

Kittilän lukio on perinteisen lappilaisen kylän tapainen yhteisö, jossa tuetaan toinen toista eteenpäin elämänpolulla. Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opinnot Kittilän lukiossa tarjoavat nuorelle vahvan pohjan jatkaa toisella- tai korkeasteella opintojaan. Hyvä toimintakulttuuri tarjoaa opiskelijoille vaikutusmahdollisuuksia ja aktivoi opiskelijoita osallistumaan kaikkeen lukion toimintaan. Lukiomme toimintaa ohjaa rohkeus, ennakkoluulottomuus, kumppanuus ja vahva yleissivistys.

TAITAVA OPISKELIJA

Kaikkein tärkein lukio-opiskelun käyttövoima olet sinä itse, opiskelija. Opettajan työ on neuvoa ja ohjata sinua, mutta varsinainen opiskelu on sinun vastuullasi. Onnistuminen opinnoissa vaatii sitkeyttä, suunnitelmallisuutta ja ennen kaikkea pitkäjänteistä työtä. Se voi tuntua ajoittain raskaalta: ei millään ehtisi ja jaksaisi tehdä kaikkea kunnolla. Hyvät opiskelutavat saavat kuitenkin opinnot sujumaan ja auttavat vähentämään liiallista stressiä.

Seuraavista menetelmistä on monille hyötyä:

- Vältä poissaoloja.
- Ole tehokas ja aktiivinen oppitunneilla; tee muistiinpanoja, kuuntele, mieti, kysele. Ole utelias.
- Tee kotitehtävät päivittäin; keskity, mieti asioiden suhteita, ratko ongelmia, pidä lyhyitä lepotaukoja, mikäli tehtävää on paljon.
- Tee itsellesi aikataulu, johon sisältyvät opiskelu ja harrastukset. Pidä kiinni siitä. Laita asiat tärkeysjärjestykseen ja karsi tarvittaessa loppupäästä.
- Pidä huolta kunnostasi, fyysisestä ja psyykkisestä. Muista riittävä uni.
- Ongelmien tullen käänny aineenopettajan, ROPOn tai OPOn puoleen.
- Älä epäröi kysyä tukiopetusta aineenopettajalta, erityisopettajalta tai OPOLta.
- Myönteinen asenne on tärkeä!

Päätös pyrkiä lukioon on vapaaehtoinen. Luokaton lukio on koulumuotona paljon vapaampi kuin ne koulut, joita olet aikaisemmin käynyt. Tällä sinä saat, mutta sinun myös täytyy, päättää monista asioista itse. Tämä edellyttää aikaisempaa suurempaa vastuuta omista opinnoista. Vapauden vastakohtana ovat ne säännöt ja määräykset, joilla varmistetaan ison opiskelijajoukon asioiden hoitumista ja heidän tasaveroista kohteluaan. Osa säännöistä on tarpeen suoritettujen tutkintojen lainvoimaisuuden turvaamiseksi.

TYÖ- JA LOMAPÄIVÄT LUKUVUONNA 2026–2027

Syyslukukausi ke 12.8.2026–la 19.12.2026 89 päivää

Kevätlukukausi to 7.1.2027–la 5.6.2027 100 päivää

Abien koulutyö päättyy to 11.2.2027

JAKSOT

1. jakso	ke 12.8.–pe 2.10.2026	38 päivää	
2. jakso	ma 5.10.–ti 1.12.2026	37 päivää	
3. jakso	ke 2.12.2026–ti 9.2.2027	38 päivää	KU/MU/LI -tuntien vaihto 18.1.2027
4. jakso	ke 10.2.–ti 13.4.2027	38 päivää	
5. jakso	ke 14.4.–la 5.6.2027	38 päivää	

LOMAT

Syysloma 12.10.–16.10.2026 (viikko 42)

Joululoma 20.12.2026–6.1.2027

Talviloma 8.3.–12.3.2027 (viikko 10)

Pääsiäisloma 26.3.–29.3.2027

TAPAHTUMAT

itsenäisyysjuhla ja lakkiaiset pe 4.12.2026

joulujuhla la 19.12.2026

penkinpainajaiset to 11.2.2027

vanhojen tanssit pe 12.2.2027

UUSINTAKUULUSTELUT

Uusintakuulusteluun on ilmoittauduttava Wilman kautta määräaikana. Uusintakoe on noin 2 viikkoa jakson päättymisestä. **Uusintakoe alkaa klo 15.00 ja päättyy viimeistään klo 18.00.**

Uusintapäivät

Syksy

ma 31.8.2026 (yleiskorotus)

ma 26.10.2026

ma 11.1.2027

Kevät

ma 1.3.2027

ma 3.5.2027

ke 9.6.2027 (klo 12.00–15.00)

OPPITUNTIENTEN ALKAMINEN JA LOPPUMINEN

- 8.45–9.30
- 9.30–10.15
- 10.25–11.10
ruokailu
- 11.40–12.25
- 12.30–13.15
- 13.30–14.15
- 14.20–15.05

OPINTOTARJOTIN JA TYÖJÄRJESTYKSET LV 2026–2027*

	JAKSO 1: ke 12.8.–pe 2.10.2026			ma	ti	ke	to	pe
1	RuEn1 OpoHi1	Fy5 Sa3	Äi9	3	6	2	5	1
2	Fy1+2 MaY	Äi5 Hi3	En8.1 Ps5	3	6	2	5	1
3	Ps1 Fy1+2	En4Ru3 Äi5	Bi6 Yh4	1	3	3	4	2
4	MaY Ps1	Hi3 En4Ru3	Ge4 Ke5	4	ropo / Sa6	4	2	6
5	OpoHi1 Te1	Ps3	Ru7	4	2	6	6	4
6	Te1 RuEn1	Ma5	Ma7	KU/MU/LI4/LI5/SA6	1	5	LI1/KU2/MU2/SA6	5
7	KU/ MU/ LI	KU/ MU/ LI	LI5 ma/SA6 ma, to	KU/MU/LI4/LI5/SA6	5	1	LI1/KU2/MU2/SA6	3

	JAKSO 2: ma 5.10.–ti 1.12.2026			ma	ti	ke	to	pe
1	EnRu2 HiOpo1	Ge2	Fy7 Ue5	3	4	2	6	5
2	HiOpo1 Bi1	Fy6 Sa4	En8.2 Äi10.1	3	4	2	6	5
3	Äi1 EnRu2	Ma4 Mb4	Fi3 Sa7	2	1	6	4	2
4	Ma2 Mb-0	Fi2 Yh2	Ru6	1	2	3	3	6
5	Bi1 Äi1	Ru3En4 Fi2	Ma10 Mb8	1	5	4	5	ropo
6	Ps2 Fy3	Yh2 Ru3En4	Äi10.2	KU1/MU1/LI4/LI5	6	1	LI1/KU2/MU2	1
7	KU/MU/LI	KU/MU/LI	LI5	KU1/MU1/LI4/LI5	3	5	LI1/KU2/MU2	4
	JAKSO 3: ke 2.12.2026–ti 9.2.2027			ma	ti	ke	to	pe
1	Yh1 RuEn2	Te2	Fy8 Ue6	5	1	4	6	2
2	RuEn2 Äi2+3	Ge3	Hi6 Fi4	5	1	4	6	2
3	Äi2+3 Ue1	En5Ru4 Yh3	Mu4 Ke6 Sa8	1	5	5	2	4
4	Sa1	Yh3 En5Ru4	Ma12 Mb9	3	4	6	4	ropo
5	Ue1 Yh1	Ma4+6 Mb5	En7 Äi11	3	6	1	3	6
6	Ma2+9 Mb2	Bi4 Ue3	Äi11 En7	KU1/MU1/LI4/LI5	2	3	LI1/KU2/MU2	5
7	KU/MU/LI	KU/MU/LI/SA5	LI5 (ma) ABI (to)	MU1/KU1/LI2	3	2	LI3/MU3/SA5	1
	JAKSO 4: ke 10.2.–ti 13.4.2027			ma	ti	ke	to	pe
1	Ge1 EnRu2	Ps4		1	2	6	3	4
2	EnRu2 Fi1	Ke3 Hi4		1	2	6	3	4
3	Ke1+2 Ge1	Äi6+7 Ru4En5		4	3	1	ropo	1
4	Ma3	Ru4En5 Äi6+7		5	6	2	6	5
5	Fi1 Hi2	Ma6 Te3		5	5	3	2	3
6	Hi2 Ke1+2	Bi5 Ue4		MU1/KU1/LI2	4	5	LI3/MU3/SA5	6
7	KU/MU/LI	KU/MU/LI/SA5		MU1/KU1/LI2	1	4	LI3/MU3/SA5	2
	JAKSO 5: ke 7.4.–la 5.6.2027			ma	ti	ke	to	pe
1	Ue2 Bi2+3	Ru5 Opo2		3	1	5	6	4
2	Ma11 Mb3	Opo2 Ru5		3	1	5	6	4
3	En3 Äi4	Ke4 Hi5		4	6	2	1	5
4	Äi4 En3	Ma8 Mb6+7		2	2	3	5	3
5	Fy4 Sa2	En6 Äi8		2	5	4	2	ropo
6	Bi2+3 Ue2	Äi8 En6		MU1/KU1/LI2	3	1	LI3/MU3/SA5	6
7	KU/MU/LI/	KU/MU/LI/SA5		MU1/KU1/LI2	4	6	LI3/MU3/SA5	1

*Seuraa Wilmaa, jossa näkyvät mahdolliset päivitykset jaksokohtaisiin työjärjestyksiin ja koeviikkoihin.

ÄI	äidinkieli	FY	fysiikka	UE	uskonto	MU	musiikki
EN	englanti	KE	kemia	FI	filosofia	OPO	opinnonohjaus
RU	ruotsi	BI	biologia	PS	psykologia	ALP	alppikoulun opintoja
SA	saksa	GE	maantieto	LI	liikunta	ET	elämäkatsomustieto
MA	pitkä matematiikka	HI	historia	TE	terveystieto	E+	Erasmus+
MB	lyhyt matematiikka	YH	yhteiskuntaoppi	KU	kuvataide		

KOEVIIKOT 2026–2027* Muutokset mahdollisia					
KOEAIKA klo 8.45–11.45. Poistua saa aikaisintaan klo 10.30.					<i>Pohjatunnit</i>
1. jakson koeviikko: pe 25.9.–pe 2.10. (1. pohjatunnit to 24.9.)					<i>12.15–13.15</i>
pe 25.9.	RU1–2	MA5	GE4	KE5	12.30–14.00
ma 28.9.	MAY	HI3	EN8.1	PS5	12.15–13.15
ti 29.9.	TE1	EN4	RU7		12.30–14.00
ke 30.9.	PS1	FY5 SA3	ÄI9		12.30–14.00
to 1.10.	FY1+2	ÄI5	BI6	YH4	12.15–13.15
pe 2.10.	HI1	PS3	MA7		
2. jakson koeviikko: ti 24.11.–ti 1.12. (1. pohjatunnit ma 23.11.)					<i>12.15–13.15</i>
ti 24.11.	ÄI1	MA4 MB4	RU6		12.30–14.00
ke 25.11.	BI1	FY6 SA4	EN8.2		12.30–14.00
to 26.11.	PS2 FY3	GE2	ÄI10		12.15–13.15
pe 27.11.	EN1–2	YH2	FI3	SA7	12.30–14.00
ma 30.11.	HI1	FI2	MA10	MB8	12.15–13.15
ti 1.12.	MA2	RU3	FY7	UE5	
3. jakson koeviikko: ti 2.2.–ti 9.2. (1. pohjatunnit ma 1.2.)					<i>12.15–13.15</i>
ti 2.2.	ÄI2+3	TE2	HI6	FI4	12.30–14.00
ke 3.2.	SA1	YH3	FY8	UE6	12.30–14.00
to 4.2.	MA9 MB2	GE3	EN7		12.15–13.15
pe 5.2.	YH1	EN5	KE6	SA8	12.30–14.00
ma 8.2.	RU1–2	BI4 UE3	MA12	MB9	12.15–13.15
ti 9.2.	UE1	MA6 MB5	ÄI11		
4. jakson koeviikko: ti 6.4.–ti 13.4. (1. pohjatunnit ma 5.4.)					<i>12.15–13.15</i>
ti 6.4.	GE1	KE3 HI4			12.30–14.00
ke 7.4.	FI1	MA6 TE3			12.30–14.00
to 8.4.	EN–2	BI4 UE3			12.15–13.15
pe 9.4.	HI2	PS4			12.30–14.00
ma 12.4.	MA3	RU4			12.15–13.15
ti 13.4.	KE1+2	ÄI6+7			
5. jakson koeviikko: ke 26.5.–ke 2.6. (1. pohjatunnit ti 25.5.)					<i>13.30–15.00</i>
ke 26.5.	UE2	MA8 MB6+7			12.30–14.00
to 27.5.	EN3	KE4 HI5			12.15–13.15
pe 28.5.	FY4 SA2	ÄI8			12.30–14.00
ma 31.5.	MA11 MB3	RU5			12.15–13.15
ti 1.6.	BI2+3	SA5			12.30–14.00
ke 2.6.	ÄI4	EN6			
to 3.6.	Opiskelijakuntapäivä				
pe 4.6.	juhlaharjoitukset, pelit				
la 5.6.	kevät-/yo-juhlat				

LUKION SUORITUSOHJEET

OPISKELUAIKA JA TYÖMÄÄRÄ

Lukion vähimmäisopintomäärä on **150 opintopistettä**. Opiskelijan tulee suorittaa lukion oppimäärä 2–3 vuoden aikana. **Rehtori voi perustellusta syystä antaa yhden lisävuoden lukion suorittamiseen.**

Kittilän lukio toimii 5-jaksojärjestelmässä. Jakson viimeinen viikko käytetään koejärjestelyihin. Jokaisella opintojaksolla on kuusi (6) tuntia käytettävissä kokeen valmisteluun, järjestämiseen ja palautteen antamiseen.

Opiskelija voi suorittaa lukion oppimäärään kuuluvia opintoja muissakin oppilaitoksissa. Tällaisen opintosuorituksen hyväksyminen lukion päättötodistukseen on sovittava aineenopettajan ja rehtorin kanssa. Opinnot arvostellaan ko. oppilaitoksessa.

Lukiomme opiskelijat ovat ensisijaisesti päätoimisia opiskelijoita. Päätoimisuus tarkoittaa, että opiskelija suorittaa vähintään 20 opintopistettä lukukaudessa tai osallistuu kahteen ylioppilastutkinnon kokeeseen, joten **lukuvuodessa on suoritettava vähintään 40 opintopistettä.**

OPISKELUN ALOITTAMINEN, KESKEYTTÄMINEN JA LOPETTAMINEN

Opiskelu tulee pääsääntöisesti aloittaa lukuvuoden alussa. Anomuksesta rehtori voi antaa luvan opiskelun aloittamiseen myös muulloinkin. Opiskelijan edellytetään opiskelevan yhtäjaksoisesti.

Erityisestä syystä rehtori voi antaa opiskelijalle luvan opiskelun keskeytykseen enintään yhdeksi lukuvuodeksi kerrallaan. Keskeytyslupa haetaan kirjallisesti.

Opiskelijan, joka eroaa lukiosta ennen koko oppimäärän suorittamista, tulee tehdä kirjallinen eroilmoitus koululle erotodistuksen saamista varten. Eroilmoitus tehdään Wilmassa. Alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltaja tekee eroilmoituksen.

OPINTOJEN SUORITTAMINEN

Opinnot suoritetaan osallistumalla opintojakson opetukseen. Jos poissaoloja yhdeltä opintojaksolta on enemmän kuin 6 oppituntia, opintojakso keskeytyy. Tällöin keskustellaan aineenopettajan ja ryhmänohjaajan eli ROPO:n kanssa tilanteesta. **Mikäli opiskelijalle kertyy poissaoloja yli 50h, pidetään keskustelu opiskelijan, huoltajan, ROPO:n, OPO:n ja kuraattorin tai terveydenhoitajan kanssa (yksilökohtainen opiskeluhuolto*).**

Poissaolot tulee selvittää. Selvittämätön poissaolo on luvaton poissaolo. Lupa yksittäisen tunnin poissaoloon pyydetään kyseisen tunnin opettajalta. Lupa 1–5 päivän poissaoloon pyydetään ROPO:lta. Sitä pidempien poissaolojen lupa pyydetään rehtorilta. **Kaikista, hyväksytyistäkin, poissaoloista ilmoitetaan omalle ROPO:lle.**

Opintojen itsenäinen suorittaminen

Poikkeustapauksissa (esim. opintojaksojen päällekkäisyys lukujärjestyksessä) opintojakson voi suorittaa itsenäisesti silloin, kun se on tarjolla tai opiskelemalla itsenäisesti kesällä.

Itsenäisesti opiskeltaessa opintojakson suorittamistavasta ja siihen liittyvistä erillistehtävistä **on sovittava aineenopettajan kanssa etukäteen ennen edellisen jakson koeviikkoa.** Opiskelija pyytää **kirjalliset ohjeet** aineenopettajalta.

Itsenäisesti opiskellusta opintojaksosta **edellytetään hyväksytty (5–10) arvosana** ja arvioinnissa noudatetaan opintojakson arviointiperiaatteita. Koska itsenäinen opiskelu vaatii opiskelijalta kurinalaisuutta ja aktiivisuutta, **itsenäinen opiskelu voidaan evätä opiskelijalta, jolla on paljon poissaoloja tai hylättyjä arvosanoja.**

Samassa jaksossa voi suorittaa yleensä vain yhden opintojakson itsenäisesti. Ensimmäisiä opintojaksoja tai saman oppiaineen peräkkäisiä opintojaksoja ei suositella opiskeltaviksi itsenäisesti. Opiskelija voi suorittaa kaksi

opintojaksoa samanaikaisesti sopimalla siitä etukäteen rehtorin ja aineenopettajan kanssa. **Sopimisesta on oltava kirjallinen suunnitelma.**

Erityisestä syystä opiskelija voi saada vapautuksen pakollisen aineen tai sen osan suorittamisesta esimerkiksi lääkärintodistuksen perusteella. Vapautuksen myöntää rehtori kirjallisesta anomuksesta.

Opiskelijan siirtyessä matematiikan pitkästä oppimäärästä lyhyeen suoritettua pitkän oppimäärän opinnot luetaan opiskelijan hyväksi lyhyessä oppimäärässä erillisen järjestelyn mukaisesti.

Hyväksytyn (arvosana 5–10) **opintojakson koetta** saa uusia **kerran**. Uusintakuulustelu ei laske opiskelijan aiemmin saamaa arvosanaa. Jos opiskelija haluaa osallistua hyväksytyn opintojakson opetukseen tai suorittaa koko opintojakson uudestaan, hänen on neuvoteltava aineenopettajan ja rehtorin kanssa.

Hylätty opintojakso (arvosana 4) suoritetaan pääsääntöisesti heti ensimmäisessä uusintakuulustelussa. Hylätyn arvosanan voi **uusia kaksi kertaa osallistumatta uudelleen opintojaksolle**. Hylätyn opintojakson voi myös uusia, kun kyseessä oleva opintojakso on seuraavan kerran tarjolla joko osallistumalla varsinaiseen kokeeseen tai uusintakokeeseen. Hylätyn opintojakson voi suorittaa myös osallistumalla uudelleen opetukseen ja suorittamalla arvioitavat asiat sekä suorittamalla opintojakson kokeen.

Jos opiskelija on saanut jossakin oppiaineessa **kahdesta peräkkäin suoritettua opintojaksosta hylätyn arvosanan (4)**, on syntynyt **ETENEMISESTE**. Opiskelija voi osallistua tässä oppiaineessa seuraavankin opintojakson opetukseen, mutta kokeeseen voi osallistua vasta, kun etenemiseste on poistunut eli **toinen hylätty opintojakso on siis suoritettu hyväksytysti**. Lisäksi etenemiseste muodostuu, jos opiskelijalla on K-merkintä ja hylätty arvosana peräkkäin suoritettua opintojaksosta.

K-merkintä tulee opintojaksosta, joka on jäänyt kesken jostain syystä. **Lukuvuoden päätyttyä K-merkinnälle jääneet opintojaksot nollautuvat**, joten jollei opintojakson puuttuvia tehtäviä, kokeita yms. hoida kuntoon kuluvan lukuvuoden aikana, **opintojakso on suoritettava uudelleen seuraavana lukuvuonna.**

KOEJÄRJESTELYT

Opintojaksojen kokeet pidetään pääsääntöisesti kunkin jakson lopuksi järjestettävänä koeviikkona. Koeviikon aikataulu löytyy opinto-oppaan alusta. Koeviikot näkyvät myös Wilmassa kunkin jakson loppupuolella. **Musiikin, kuvaamataidon, liikunnan ja kielten tunnit (ma/to) pyörivät normaalisti koeviikolla.**

Opintojakson kokeisiin kuuluvat myös pohjatunnit, jotka järjestetään koetta edeltävänä päivänä. Pohjatunneilla esim. kerrataan, pidetään kuuntelukokeita, suullisia esityksiä tai muita vastaavia opintojaksoon liittyviä asioita. **POHJATUNNEILLE OSALLISTUMINEN ON KOKEeseen OSALLISTUMISEN EDELLYTYS.** Pohjatunneilta voi olla poissa vain sairauden vuoksi. Sairaudesta tulee ilmoittaa viipymättä aineenopettajalla ja ROPO:lle. Muusta perustellusta poissaolosta on sovittava erikseen **ETUKÄTEEN HYVISSÄ AJOIN aineenopettajan ja ROPO:n kanssa.** Poissaolo pohjatunneilta ilman perusteltua syytä johtaa siihen, ettei kokeeseen voi osallistua.

Kokeet ovat pääsääntöisesti sähköisiä. Kokeet järjestetään Abitti-alustalla tai muulla opettajan valitsemalla sähköisellä alustalla. **Opiskelija huolehtii itse**, että hänellä on kokeessa tarvittavat välineet: **oma kannettava tietokone ja kuulokkeet** sekä muut mahdolliset kokeessa tarvittavat välineet mukanaan.

Koeaika on 3h: koe alkaa klo 8.45 ja päättyy klo 11.45. Mikäli kokeen aloitus viivästyy, koe päättyy, kun 3h on kulunut. **Kokeesta saa poistua aikaisintaan klo 10.30.** Opettaja voi päästää opiskelijan kokeesta aikaisemmin perustellusta syystä. Koeaikana vältetään käytävällä oleilua. Aikaa voi viettää koulun kirjastossa. Koeviikolla opiskelija voi käydä ruokailemassa klo 11.10–12.15.

Kokeen aluksi kännykät jätetään opettajan osoittamalle paikalle lentotilassa / sammutettuina. Reput jätetään koetilanteessa käytävälle tai luokan etuosaan. Kokeeseen voi tuoda pientä syötävää ja juotavaa, mutta ne eivät saa aiheuttaa häiriötä kokeen aikana. **Jos opiskelijan täytyy käydä kokeen aikana vessassa, hän pyytää siihen luvan opettajalta ja laittaa tietokoneen näytönsäätäjän päälle ennen poistumistaan paikalta.**

UUSINTAKUULUSTELUT

Lukuvuosittain järjestetään kuusi uusintakuulustelua, joissa voi tenttiä itsenäisesti opiskeltuja oppimääriä sekä osallistua hylättyjen ja hyväksytyjen opintojaksojen uusintakuulusteluihin.

Hylätyn opintojakson uusijoiden ja muiden uusintapäivän kuulusteluihin osallistuvien on aina ilmoitettava aineenopettajalle sekä apulaisrehtorille. Jos opiskelija peruu ennen uusintakuulustelun alkua osallistumistaan kokeeseen. Tällaisten opiskelijoiden on pyrittävä osallistumaan myös ko. opintojakson pohjatunneille.

Poikkeuksellisessa järjestyksessä opintojaksoja suorittavien on ilmoitettava aineenopettajalle ennen osallistumistaan kokeeseen. Tällaisten opiskelijoiden on pyrittävä osallistumaan myös ko. opintojakson pohjatunneille.

ARVIOINTI

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukion aikana että lukio-opiskelun päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa.

Arvioinnin tulee perustua riittävän monipuoliseen näyttöön ja tiedon laatuun määrän ohella. Opintojakson arviointi perustuu oppiaineelle tyypillisiin tapoihin, kuten kirjallisiin kokeisiin tai muihin kirjallisiin töihin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin, opiskelijan työskentelyyn ja opiskelijan tuotosten arviointiin. Lisäksi opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon. Arvioinnin tulee olla oikeudenmukaista, monipuolista, kannustavaa ja läpinäkyvää selkein arviointiperustein.

OPINTOJAKSON ARVIOINTI

Opiskelijan tiedot ja taidot arvioi aineenopettaja opintojakson tai oppimäärän päättyessä. Kunkin oppiaineen **pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot** arvioidaan lukioasetuksen määrittelemän numeroin asteikolla 4–10: 4 (*hylätty*), 5 (*välttävä*), 6 (*kohtalainen*), 7 (*tyytyttävä*), 8 (*hyvä*), 9 (*kiitettävä*) ja 10 (*erinomainen*)

Paikalliset valinnaiset opinnot arvioidaan suoritusmerkinnällä: Suoritettu / Hylätty.

Opetussuunnitelmassa määritellään tapa, jolla kukin opintojakso arvioidaan. Uusintakuulustelu **ei laske** opiskelijan aiemmin saamaa arvosanaa. Arvosana määräytyy arvioitavien töiden, kokeiden ja opiskelun yhteydessä osoitetun jatkuvan näytön perusteella. **Jatkuva näyttö voi vaikuttaa yleensä yhden numeron verran korottavasti tai alentavasti.**

Arvosanaa ei anneta opiskelijalle, jolla on selvittämättömiä poissaoloja tai joka muutoin laiminlyö opiskelunsa. Arvosanaa ei anneta myöskään opiskelijoille, jotka ovat saaneet poikkeusluvan suorittaa opintojakson itsenäisesti, mutta **eivät ole sovittuun päivään mennessä saaneet tehtäviään suoritetuksi.**

OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI

Lukion oppiaineiden oppimäärän loppuarvostelun saa, kun opiskelija on suorittanut opinto-ohjelmaansa kuuluvat opinnot. Lukion oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona siten, että se pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.

Opettaja voi korottaa aritmeettisen keskiarvon osoittamaa arvosanaa, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen opiskelun päättövaiheessa opintojen arvosanojen perusteella määräytävää arvosanaa paremmat.

Opinto-ohjausta ja paikallisia valinnaisia opintoja lukuun ottamatta **kaikki opintojaksot arvioidaan numeroin**, ellei opiskelija pyydä erikseen suoritusmerkintää.

Liikunta ja oppiaineet, joiden opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää korkeintaan 2 opintopistettä:

fysiikka, kemia, psykologia, terveystieto, musiikki, kuvataide sekä

valinnaiset vieraat kielet (saksa B2/B3, venäjä (B2/B3), ranska (B3)), mikäli opiskelija on suorittanut niistä korkeintaan 4 opintopistettä.

Opinto-ohjaus ja paikalliset valinnaiset opinnot arvostellaan aina **suoritusmerkinnällä**.

LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän, kun hän on suorittanut **vähintään 150 opintopistettä**, joihin sisältyvät kaikkien yhteisten oppiaineiden pakolliset valtakunnalliset opinnot sekä valitseman valtakunnalliset valinnaiset opinnot opinto-ohjelmansa mukaisesti. **Valtakunnallisia valinnaisia opintoja on oltava vähintään 20 opintopistettä**. Lukion oppimäärässä ovat mukana kaikki opiskelijan arvioidut opinnot. **Opintosuorituksia ei voi jälkikäteen enää poistaa.**

Oppimäärän hyväksytty suoritus edellyttää, että opiskelijoilla **ei ole** missään opiskelemistaan oppiaineista **kahta peräkkäistä hylättyä arvosanaa (4)** ja että hän on suorittanut hyväksytysti **vähintään 2/3** opinto-ohjelmansa mukaisista oppiaineen oppimäärän pakollisista ja valinnaisista opinnoista.

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja	hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

SUULLINEN LOPPUKUULUSTELU

Ennen päättötodistuksen antamista opiskelijalla on mahdollisuus osallistua oppiaineen erilliseen kuulusteluun. Kuulustelu käsittää opiskelijan opinto-ohjelmaan kuuluneen oppimäärän ko. oppiaineessa. Koe on suullinen, mutta siihen voi sisältyä myös kirjallinen osio. Kuulustelu arvioidaan numeroin 4–10.

Mikäli opiskelija osoittaa tässä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja oppiaineen hallintaa, kuin opintojaksojen arvioinnista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, annetaan opiskelijalle arvosanaksi kuulustelun arvosana.

TODISTUKSET

Arviointikokouksen jälkeen opintojakson arvosana näkyy Wilmassa opinnot-välilehdellä.

Jotta oppilaitos voi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, on huoltajilla omat Wilma-tunnuksensa. Opiskelijan täyttyessä 18 vuotta opiskelijalta kysytään erillinen lupa vanhempien oikeudesta Wilma-tunnuksiin.

Opiskelija saa lukion päättötodistuksen suoritettuaan lukion oppimäärän.

ARVIOINNIN VASTUUKYSYMUKSET JA OPISKELIJAN OIKEUSTURVA

Arvioinnin suorittava opettaja on vastuussa arvioinnistaan. Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päätösarvioinnin uusimista. Pyyntö tehdään rehtorille. Uuden arvioinnin suorittavat koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Jos opiskelija on tyytymätön edellä mainitusta pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, opiskelija voi pyytää arviointiin oikaisua aluehallintovirastolta.

LUKION JÄRJESTYSSÄÄNNÖT

Järjestyssäännöt turvaavat hyvinvointimme koulussa ja kouluajan puitteissa järjestetyssä toiminnassa. Lain mukaan kaikilla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Toisten ihmisten kiusaaminen ja häirintä on kielletty. Perusajatuksena on, että käyttäydymme kunnioittavasti toisiamme kohtaan.

Sen tähden

- annan toisille työrauhan ja saavun ajoissa oppitunneille ja koulun kaikkiin tilaisuuksiin
- puhun vuorollani kohteliaasti ja asiallisesti
- pidän huolta omien tavaroitteni lisäksi toisten ja koulun tarvikkeista
- käyttäydyn rauhallisesti ja asiallisesti oppitunneilla, välitunneilla, ruokalassa, koulun tilaisuuksissa ja koulun ulkopuolella kouluaikana
- mobiililaitteiden käyttö on sallittua välitunneilla sekä opettajan luvalla opetuskäytössä; opettajalla on oikeus takavarikoida laite oppitunnin ajaksi, jos laitteiden käyttö häiritsee opetusta ja oppimista
- jätän ulkovaatteet oppituntien, yhteisten tilaisuuksien ja ruokailun ajaksi käytävään naulakoihin
- en ruokaile päähine päässä, enkä käytä mobiililaitteita ruokailun aikana
- polkupyörät, mopot, moottoripyörät ja autot pysäköidään koulupäivän ajaksi niille varatuille alueille.

Koulussamme noudatetaan Suomen lakia. Tämän takia esimerkiksi

- tupakkatuotteiden käyttö on kielletty koulualueella ja koulun tapahtumissa
- tupakkatuotteiden ja muiden laissa kiellettyjen esineiden ja aineiden kouluun tuominen ja hallussapito on kielletty alle 18-vuotiailta
- huumeiden ja päihteiden käyttö, hallussapito ja vaikutuksen alaisena esiintyminen on kielletty koko koulualueella ja koulun tapahtumissa
- opettajalla on oikeus ottaa haltuunsa kielletty esine tai aine ja tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa
- häiritsevästi käyttäytyvä oppilas voidaan poistaa oppitunnilta tai oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta
- opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus
- lunttaaminen ja tekoällyn luvaton käyttö koetilanteessa johtaa automaattisesti koetuloksen hylkäämiseen ja kirjalliseen varoitukseen

Järjestyssääntöjen rikkomisesta seuraa ojennus- tai kurinpitorangeistus.

OPISKELUHUOLTO

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Opiskeluhoito on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yhteisöllisen opiskeluhoillon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoillon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskeissa asioissa. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoillon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Kittilän lukion opiskeluhoitoryhmään kuuluvat rehtori, apulaisrehtori, opettajien edustaja, vanhempien edustaja, opiskelijoiden edustaja sekä kouluterveydenhoitaja, kuraattori ja/tai koulupsykologi.

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla* tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoillon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä

opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan **monialaisessa asiantuntijaryhmässä**.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoitoon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai hänen huoltajansa suostumuksella.

OPPISISÄLLÖT

OPPIMISEN TUKI (ERITYISOPETUS)

Oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa tukiovetusta, ohjausta ja tukea, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä.

Kaikille lukion aloittaville opiskelijoille tehdään lukemisen ja kirjoittamisen taitojen seulatesti opintojen alussa. Testin avulla pyritään havaitsemaan tuesta hyötyvät opiskelijat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kittilän lukiossa on mahdollista saada tukea opiskeluun erityisopettajalta. Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi tukiovetusta, yksilöllistä opiskelustrategioiden ohjausta tai luki-taitojen ohjausta. Opiskelijan tarvitsema tuki suunnitellaan aina yksilöllisesti. Opiskelijan tulee itse olla aloitteellinen tuen aktivoimiseksi.

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa on **viisi pakollista opintojaksoa**: ÄI1 Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus (moduulit 2+3, 2 op), ÄI2 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (moduuli 1, 2 op), ÄI3 Kirjallisuuden tulkinta (moduuli 4, 2 op), ÄI4 Tekstit kirjoittaminen ja vuorovaikutus (moduulit 5+6+7, 4 op), ja ÄI5 Kirjallisuuden kontekstit (moduuli 8, 2 op). **Pakolliset valtakunnalliset opinnot on suoritettava numerojärjestyksessä.** Valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin (ÄI6–ÄI8) voi osallistua vasta pakollisten opintojen jälkeen.

Opintojaksoilla luetaan pääsääntöisesti kaksi kokonaisteosta. Opiskelijoiden on hankittava opettajan ohjeistuksen mukaisesti itsenäisesti tarvittava kauno- ja tietokirjallisuus kunnankirjastosta. Luettava kirjallisuus on hyvä olla opiskelijalla käytössään viimeistään jakson toisella viikolla.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opintojaksot eivät sovellu itsenäisesti tehtäviksi.

- Arvostelu:** Pakolliset valtakunnalliset ja valinnaiset opinnot arvostellaan arvosanoin 4–10. Arvosteluperusteet ilmoitetaan erikseen jokaisen opintojakson alussa. **Ennen koepäivää on oppilaan huolehdittava, että vaadittavat arvioitavat työt sekä tunti- ja kotitehtävät ovat tehtyinä.** Jos oppilas ei saa arvioitavia töitä ja/tai muita tehtäviä tehtyä, opettaja harkitsee, onko oppilaalla edellytyksiä osallistua kokeeseen.
- Arviointi:** Opinnoissa etenemistä arvioidaan eri tavoin ja jatkuvan työskentelyn näkökulmasta. Oppilailla on sekä itse-, ryhmä- että prosessiarviointia. Opettaja esittää arviointitavat opintojakson/kurssin alkaessa sekä arvioi erilaisin suullisin että kirjallisin keinoin oppimisprosessia. Toistuva tehtävien laiminlyönti tai selvittämättömät poissaolot voivat olla esteenä opintojakson arvioimiselle.
- Työskentely:** Opetukseen osallistutaan oppitunneilla. Opettaja voi määrätä lisätehtäviä poissaolojen korvaamiseksi. Kaikki arvioitavat työt on palautettava viimeistään pohjatunnille, ja oppilaan on huolehdittava erityisen tarkasti opintojakson suullisten töiden suorittamisesta kasvokkain opettajan kanssa, jos on varsinaisen suullisen työn esittämispäivänä poissa. Vain erityisen painavasta syystä (esim. sairauden vuoksi) opettajan kanssa voi sopia lisäajasta arvioitavien töiden suorittamiseen.

Jos opiskelija kopioi luvatta eli plagioi jonkin arvosteltavan suorituksen tai merkittävän osan siitä, suoritus hylätään ja opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan. Opiskelijan on vaadittaessa esitettävä käyttämänsä lähteet.

Opintojakson aikana muutokset opintosuunnitelmaan ja tehtäviin ovat mahdollisia.

Valtakunnalliset pakolliset opinnot

ÄI1 Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus (moduulit ÄI2+ÄI3) (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

ÄI2 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (moduuli ÄI1) (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄI3 Kirjallisuuden tulkinta (moduuli ÄI4) (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

ÄI4 Tekstit kirjoittaminen ja vuorovaikutus (moduulit ÄI5, ÄI6, ÄI7) (LOPS 2021) (4 op)

Keskeiset sisällöt:

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia
- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa

- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

ÄI5 Kirjallisuuden kontekstit (moduuli ÄI8) (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

ÄI6 Vuorovaikutus (moduuli ÄI9) (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

ÄI 7 Kirjoittaminen ja kirjoitustaidon vastaus (moduuli ÄI10) (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄI 8 Tekstien tulkinta ja lukutaidon vastaus (moduuli ÄI11) (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

ÄI0 Tukea äidinkielen osaamiseen (1 op)

Kerrataan kielen ja kirjoittamisen perustaitoja.

ÄI00 Tukea kirjallisuuden sisältöjen osaamiseen (1 op)

Parannetaan kirjallisuuden lukemisen ja analysoimisen perustaitoja.

ÄI000 Valmistautuminen ylioppilaskirjoituksiin (1 op)

Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin kertaamalla ja syventämällä kokeissa tarvittavia tietoja ja taitoja.

ENGLANTI (A1)

Arviointi: Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon alueet (luetun ja kuullun ymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen). Opintojaksot arvioidaan arvosanoin 4–10. Paikalliset valinnaiset opinnot arvioidaan suoritettu/hylätty. Arviointiin vaikuttavat koe, opiskelijoiden työskentelyn määrä ja laatu, osallistuminen tuntityöskentelyyn sekä muut yhdessä opiskelijoiden kanssa

sovitut tehtävät ja painopistealueet. Opiskelijat osallistuvat arviointiin opettelemalla tekemään vertaisarviointia ja arvioimalla omia suorituksiaan.

Ensimmäisenä vuonna opiskellaan opintojaksot **Kielitieto ja oppimistaidot** (4 op) sekä **Englannin kieli ja kulttuuri** (2 op). Toisena vuonna opiskellaan opintojaksot **Englannin kieli ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen** (2 op), **Tiede ja teknologia** (2 op) sekä **Koulutus ja työelämä** (2 op). **Opintojaksot 7–8 ovat valtakunnallisia valinnaisia**, ja opintojakson 8 lopussa järjestetään Opetushallituksen laatima suullinen koe, josta saa erillisen liitteen päättötodistukseen.

Mahdollisista paikallisista valinnaisista opinnoista sovitaan erikseen. Kyseisiä opintoja voivat olla esim. kertaavat opinnot ensimmäisen vuosiluokan opiskelijoille ja abien preppa ylioppilaskokeeseen valmistautuville. Pakolliset valtakunnalliset opinnot 1–6 suoritetaan numerojärjestyksessä, mutta paikalliset valinnaiset pidetään järjestyksessä 8, 7. Suoritusjärjestyksestä voidaan poiketa vain sopimalla asiasta opettajan kanssa. Opintojakson mahdollisesta itsenäisesti suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa etukäteen, jolloin sovitaan tehtävät, mahdolliset palautuspäivät ja muut esille tulevat asiat. Opintojakso 8 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

ENA1–2 Kielitieto ja oppimistaidot (LOPS 2021) (4 op)

Keskeiset sisällöt:

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen
- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäyly erilaisissa medioissa
- huomioidaan oman paikkakunnan erityispiirteitä kielitaidon kehittämisessä

ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa
- huomioidaan oman paikkakunnan erityispiirteitä

ENA4 Englannin kieli ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet
- neuvottelemisen taidot (arkiset-institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana
- oman paikkakunnan erityispiirteet

ENA5 Tiede ja teknologia (LOPS 2021) (2op)

Keskeiset sisällöt:

- Opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot

- kestäväää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

ENA6 Koulutus ja työelämä (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Jatko-opinnot ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- Kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- Kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- Itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta
- paikallinen elinkeinoelämä

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- valmistautuminen ylioppilaskirjoituksiin

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- huomioidaan oman paikkakunnan erityispiirteitä kielitaidon kehittämisessä

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

ENO Rakenne- ja sanastokertaus (1 op)

Sisältö: Peruskoulun keskeisten rakenteiden ja sanaston kertaus.

Taso: Tarkoitettu lukioon siirtyneille sekä opiskelijoille, jotka kokevat tarvitsevansa perusasioiden kertausta.

ENA9 Englannin ABI-preppaus (1 op)

Sisältö: Kirjoittamisen, kuuntelun ja rakenteiden harjoittelua ylioppilaskoetta varten.

Taso: Tarkoitettu abiturienteille.

RUOTSI (B1)

Arviointi: Valtakunnalliset opintojaksot arvioidaan arvosanoin 4–10. Paikalliset valinnaiset opinnot arvioidaan suoritettu/hylätty. Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet (luetun ja kuullun ymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen). Arviointiperusteet käydä opintojakson aluksi yhdessä läpi. Oppimista arvioidaan monin tavoin: arviointiin vaikuttavat opiskelijoiden työskentelyn määrä ja laatu, osallistuminen tuntityöskentelyyn, koe tai muut kirjalliset sekä suulliset työt sekä muut yhdessä opiskelijoiden kanssa sovitut tehtävät. Arviointimenetelmät voivat vaihdella opintojaksojen painotuksista riippuen. Opiskelijat arvioivat myös itse omia oppimistuloksiaan ja työskentelyään. Poissaolojen korvaamiseksi voidaan määrätä lisätehtäviä.

Järjestys: Ensimmäisenä vuonna opiskelijat suorittavat yhden opintojakson, **RUB1–2 Minä ruotsin kielen käyttäjänä** (4 op). Toisena vuonna opiskellaan loput valtakunnalliset pakolliset opinnot **RUB3 Kulttuuri ja mediat**, **RUB4 Ympäristömme** ja **RUB5 Opiskelu ja työelämä**. Opintojaksojen suositeltava suoritusjärjestys on niiden numerojärjestys. Opintojen suorittamista itsenäisesti ei suositella, ja sitä voidaan harkita vain erityistapauksissa. Asiasta sovitaan erikseen opettajan kanssa.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot suoritetaan järjestyksessä 7 ja 6. Ne ajoittuvat syksyyn, ja opintojaksolla 7 harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista sekä valmistaudutaan jo osittain ylioppilaskokeisiin. Opintojakso 6 keskittyy suulliseen kielitaitoon ja sen lopussa järjestetään Opetushallituksen laatima suullinen koe, josta saa erillisen liitteen päättötodistukseen. Opintojaksoa 6 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Mahdollisista muista paikallisista valinnaisista opinnoista sovitaan erikseen. Kyseisiä opintoja voivat olla esim. *tukea ruotsin opintoihin* tai *ruotsin kertaus*.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

RUB12 Minä ruotsin kielen käyttäjänä (LOPS 2021) (4 op)

Keskeiset sisällöt:

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen
- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

RUB13 Kulttuuri ja mediat (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi

RUB14 Ympäristömme (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kulttuurinen moninaisuus
- erilaiset elinympäristöt
- ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta

RUB15 Opiskelu- ja työelämä (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

RUB17 Kestävä elämäntapa (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

RUB01 Tukea ruotsin opintoihin (1 op)

- Kerrataan keskeistä sanastoa ja kielen rakenteita.
- Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja.

Tarkoitettu lukioon siirtyneille sekä opiskelijoille, jotka kokevat tarvitsevansa perusasioiden kertausta

RUB08 Ruotsin kertaus (1 op)

- Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä sekä kirjallista tuottamista
- Kerrataan ja syvennetään sanasto-osaamista sekä kielen rakenteita.

Tarkoitettu ylioppilaskokeisiin valmistautuville.

SAKSA (B3) (=lukiossa alkava saksa)

Arviointi: Opintojaksot arvioidaan arvosanoin 4–10. Arvioinnin perusteet selvitetään oppilaille opintojakson alussa. Arviointimenetelmät vaihtelevat sen mukaan, mitä opintojaksolla on opetettu ja painotettu. Arviointiin vaikuttavat oppilaan työn määrä ja laatu, jatkuva näyttö, aktiivisuus sekä lopukoe.

Järjestys: Opintojaksojen suoritusjärjestys on numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

SAB31 Perustason alkeet 1 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

SAB32 Perustason alkeet 2 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

SAB33 Perustason alkeet 3 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

SAB34 Perustaso 1 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

SAB35 Perustaso 2 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

SAB36 Perustaso 3 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

SAB37 Perustaso 4 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

SAB38 Perustaso 5 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

PITKÄ MATEMATIIKKA**Arviointi** Opintojaksot arvostellaan numeroin 4–10.Suoritusjärjestys alla. (**pakolliset valtakunnalliset opinnot**, **valtakunnalliset valinnaiset opinnot**)

1. vuoden opinnot: **MAY1** (2op), **MAA2** (3 op), **MAA9** (1 op), **MAA3** (1 op), **MAA11** (2 op)
2. vuoden opinnot: **MAA5** (2 op), **MAA4** (3 op), **MAA6**, (3 op), **MAA8** (2 op)
3. vuoden opinnot: **MAA7** (2 op), **MAA10** (2 op), **MAA12** (2 op)

Pakolliset valtakunnalliset opinnot**MAY1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (LOPS 2021) (2 op)**

Keskeiset sisällöt:

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1 (LOPS 2021) (3 op)

Keskeiset sisällöt:

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

MAA3 Geometria (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kuvien ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen

- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

MAA4 Analyttinen geometria ja vektorit (LOPS 2021) (3 op)

Keskeiset sisällöt:

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2 (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

MAA6 Derivaatta (LOPS 2021) (3 op)

Keskeiset sisällöt:

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

MAA7 Integraalilaskenta (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

MAA8 Tilastot ja todennäköisyys (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

MAA9 Talousmatematiikka (LOPS 2021) (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

MAA10 3D-geometria (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (LOPS2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

MAA13 Pitkän matematiikan kertaus (LOPS 2021) (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Valmistaudutaan yo-kirjoituksiin aiempien vuosien yo-tehtävien kautta

LYHYT MATEMATIIKKA**Arviointi** Opintojaksot arvostellaan numeroin 4–10.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

MAY1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)

- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

MAB3 Geometria (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

MAB4 Matemaattisia malleja (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regressio ja korrelaatio käsitteinä
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

MAB6–7 Talousmatematiikka (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat
- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

MAB8 Matemaattinen analyysi (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

MAB Lyhyen matematiikan kertaus (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Valmistaudutaan yo-kirjoituksiin vanhojen tehtävien merkeissä

MAB0 Perusasioiden kertaus (1 op)

Mikäli opiskelija, saa arvosanan 6 tai alle MAY1-opintojaksosta, ohjataan opiskelija perusasioiden kertaamiseen

FYSIIKKA

Arviointi Opintojaksot arvostellaan numeroin 4–10.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

FY1–2 Fysiikka luonnontieteiden ja osana yhteiskuntaa (LOPS2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus
- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastomuutokseen

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

FY3 Energia ja lämpö (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

FY4 Voima ja liike (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike

- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

FY5 Jaksollinen liike ja aallot (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- momentti ja kappaleen kiertuminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

FY6 Sähkö (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

FY7 Sähkömagnetismi ja valo (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

FY8 Aine, säteily ja kvanttuminen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt

- energian kvanttuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa
- fotonin sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina
- atomin rakenne, atomin elektronien kvantttilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate
- kvanttuminen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet
- atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen
- ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia

- ydinvoima, fissio ja fuusio
- hajoamislaki
- ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa
- hiukkASFysiikan standardimalli
- maailmankaikkeuden kehitys

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

FY9 Fysiikan kertaus (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Valmistaudutaan yo-kirjoituksiin vanhojen tehtävien merkeissä

KEMIA

Arviointi: Opintojaksot arvostellaan numeroin 4–10.

Järjestys: Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

KE1–2 Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio
- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämiseksi luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

KE3 Molekyylit ja mallit (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpi-yhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happi-yhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakennesisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

KE4 Kemiallinen reaktio (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

KE6 Kemiallinen tasapaino (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

KE7 Kemian kertaus (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Kerrataan lukion kemian valtakunnallisten moduulien oppisisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erityyppisiin tehtäviin vastaamista.

BIOLOGIA

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

BI1 Elämä ja evoluutio (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Biologia tieteenä
- Evoluutio
- Eliökunta

BI2–3 Ekologian perusteet ja johdatus ympäristöekologiaan (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Ekologian perusteet
- Luonnon monimuotoisuus
- Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja
- Kestävää tulevaisuutta kohti

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

BI4 Solu ja perinnöllisyys (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Opintojaksolla perehdytään tumallisen solun rakenteeseen ja sen toiminnan ohjaamiseen
- Tarkastelussa on myös solujen lisääntyminen ja periytymisen perustee sekä geenien ilmeneminen ja säätely
- Fotosynteesi, soluhengitys ja käymisreaktiot
- Mendelistinen periytyminen

- Tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa solun perusrakenteet ja perustoiminnot ja osaa työstää pieni-muotoisen kokeellisen työn

BI5 Ihmisen biologiaa (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan.
- Perehdytään ihmisen elintoimintoihin ja lisääntymiseen.
- Tavoitteena on, että opiskelija hallitsee, miten ihmisen elimistö sopeutuu muutoksiin ja ulkoisiin uhkiin puolustuksen avulla.

BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokausmenetelmät
- perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

MAANTIEDE

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

GE1 Maailma muutoksessa (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Maantiede tieteenalana
- Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja
- Ihmiskunnan muutoksia

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

GE2 Sininen planeetta (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Luonnonmaantieteellinen ajattelu
- Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt
- Ilmakehä ja vesikehä
- Kivikehä
- Maannokset ja kasvillisuusalueet

GE3 Yhteinen maailma (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Ihmismaantieteellinen ajattelu
- Väestö, asutus ja kulttuurit
- Kaupungit ja kaupungistuminen
- Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö
- Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

GE4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikut (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet

- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä
- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot
- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

USKONTO

Arviointi: Opintojaksot arvioidaan numeroin 4–10. Arvioinnin perusteena on koe ja tuntiaktiivisuus. Muista mahdollisista arviointiin vaikuttavista asioista sovitaan erikseen opettajan kanssa.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

UE1 Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnon vapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

UE2 Maailmanlaajuinen kristinuskon (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisuus ilmiönä
- kristillisiperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinuskon ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksien ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys

- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristin-usko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

UE5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

UE6 Uskonto, tiede ja media (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

UE7 Uskonnon kertaus (LOPS 2021) (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Kurssilla kerrataan uskonnon oppimäärää ja harjoitellaan yo-kirjoituksia varten.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Arviointi Opintojaksot arvioidaan numeroin 4–10. Arviointiperusteet käydä opintojakson aluksi yhdessä läpi. Oppimista arvioidaan monin tavoin: arviointiin vaikuttavat opiskelijoiden työskentelyn määrä ja laatu, osallistuminen tuntityöskentelyyn, koe tai muut työt sekä muut yhdessä opiskelijoiden kanssa sovitut tehtävät. Arviointimenetelmät voivat vaihdella opintojakson painotuksista riippuen. Opiskelijat arvioivat myös itse omia oppimistuloksiaan ja työskentelyään. Poissaolojen korvaamiseksi voidaan määrätä lisätehtäviä.

Elämäntietomustiedon pakolliset valtakunnalliset opinnot tarjotaan lähiopetuksena, mikäli opintoihin ilmoittautuneita on kolme tai enemmän. Muutoin opinnot suoritetaan etäopetuksena.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

ET1 Minä ja hyvä elämä (LOPS201) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- minuu, elämäkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämäntalinnan keinot
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä

ET2 Minä ja yhteiskunta (LOPS2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipääinen perustelu
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka
- aikalauskritiikki
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastomuutoksen torjunta sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

FILOSOFIA

Arviointi Opintojaksot arvioidaan numeroin 4–10. Arvioinnin perusteena on koe ja tuntiaktiivisuus. Muista mahdollisista arviointiin vaikuttavista asioista sovitaan erikseen opettajan kanssa.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevä päätelyn perusteet sekä niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettu
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa
- Filosofian keskeiset osa-alueet ja filosofian luonne

FI2 Etiikka (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- moraalien luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalien tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmisuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastomuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

FI3 Yhteiskuntafilosofia (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteooriat

- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

FI4 Totuus (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoria; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

FI5 Filosofian kertaus (LOPS 2021) (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Filosofian oppimäärän kertaus
- Filosofian yo-kirjoituksiin valmistautuminen

PSYKOLOGIA

Arviointi Opintojaksot arvioidaan numeroin 4–10. Arvioinnin perusteena on koe ja tuntiaktiivisuus. Muista mahdollisista arviointiin vaikuttavista asioista sovitaan erikseen opettajan kanssa.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Psykologia tieteenä
- Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista
- Psykologinen tutkimus

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

PS2 Kehittyvä ihminen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana
- Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa
- Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa
- Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita
- Havaitseminen ja tarkkaavaisuus
- Muisti
- Kieli
- Päätöksenteko
- Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta
- Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

PS4 Tunteet ja mielenterveys (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Tunteiden psykologia
- Psykkinen hyvinvointi ja psykkinen tasapainon ylläpitäminen
- Mielenterveys
- Psykologinen tutkimus

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (LOPS2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen
- Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista
- Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa
- Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan
- Psykologinen tutkimus

Paikalliset valinnaiset opinnot

PS6 Sosiaalipsykologia (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Sosiaalipsykologia tieteenä
- Sosiaalinen vaikutus: konformisuus, totteleminen
- Ryhmien väliset suhteet

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

PS7 Psykologian tutkimus (LOPS 2021) (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Omavalintaiseen aiheeseen perehtyminen aikaisempien tutkimuksien pohjalta
- Tutkimushypoteesin muotoilu
- Aineiston keruu ja analysointi
- Tutkimustulosten esittäminen

PS8 Psykologian kertaus (LOPS 2021) (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Psykologian sisällöt
- Yo-kirjoituksiin valmistautuminen

HISTORIA

Arvioinnin perusteena on koe ja tuntiaktiivisuus. Muista mahdollisista arviointiin vaikuttavista tekijöistä sovitaan erikseen opintojakson alkaessa. Arvioinnissa voidaan käyttää kokeiden asemasta opintotehtäviä, tutkielmia ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

HI1 Ihminen, ympäristö ja historia (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Historia tieteenalana
- Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle
- Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen
- Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

HI2 Kansainväliset suhteet (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Kansainvälisen politiikan perusteet
- Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä
- Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

HI3 Itsenäisen Suomen historia (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Suomalaisen yhteiskunnan juuret
- Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa
- Suomi kansainvälisissä konflikteissa
- Kohti nykyistä Suomea

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

HI4 Eurooppalainen ihminen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen
- Eurooppalaisen kulttuurin juuret
- Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen
- Kohti nykyaikaa

HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Suomen alue esihistoriallisella ajalla
- Keskiaika
- Uusi aika
- Suomi osana Venäjää

HI 6 Maailman kulttuurit kohtaavat (LOPS2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

HI7 Historian kertaus (1 op)

- Kerrataan lukion historian valtakunnallisten moduulien sisältöä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeiden erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista.

YHTEISKUNTAOPPI

Opintojaksot arvioidaan pääsääntöisesti numeroin 4–10, mutta arvioinnissa voidaan käyttää kokeiden asemasta opintototehtäviä, tutkielmia ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

YH1 Suomalainen yhteiskunta (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Suomen yhteiskunnan rakenne
- Demokratia ja oikeusvaltio
- Hyvinvointi ja tasa-arvo
- Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

YH2 Taloustieto (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Kansantalous ja sen toimijat
- Markkinat, suhdanteet ja talouselämä
- Talouspolitiikka

YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen
- Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen
- Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

YH4 Lakitieto (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Oikeusjärjestyksen perusteet
- Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

YH 5 Yhteiskunta nyt -kertauskurssi (1 op)

Keskeiset sisällöt:

- Kerrataan lukion yhteiskuntaopin valtakunnallisten moduulien sisältöjä.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeiden erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista.

MUSIIKKI

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

MU1 Intro – kaikki soimaan (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

MU2 Syke – soiva ilmaisu (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto
- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

MU3 Genre – globaali uteliaisuus (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvotukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

MU4 Demo – luovasti yhdessä (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu
- musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan
- musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa

MULD6 Musiikin lukiodiplomi (LOPS 2021) (2 op)

Arviointi: Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Keskeiset sisällöt:

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

KUVATAIDE

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

KU4 Taiteen monet maailmat (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana
- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen

- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi (LOPS 2021) (2 op)

Arviointi: Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Keskeiset sisällöt:

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

LIIKUNTA

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

LI1 Oppiva liikkuja (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit
- luontoliikuntaan tutustuminen

LI2 Aktiivinen elämä (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät
- talviliikuntamuodot

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

LI3 Uudet mahdollisuudet (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen
- lihaskunto- ja voimaharjoittelu
- talviliikuntamuodot

LI4 Yhdessä liikkuen (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- yhdessä toteutettava liikuntakokonaisuudet, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet
- vanhojen päivän suunnittelu ja toteutus

LI5 Virkistystä liikunnasta (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- virkistystä lisäävät liikuntamuodot
- rentoutus ja keuhonhuolto

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- Lihaskunto- ja voimaharjoittelu
- Tutustuminen uuteen liikuntamuotoon
- Oman harjoittelun suunnittelu, ja sen toteuttaminen itsenäisesti

LILD4 Liikunnan lukiodiplomi (LOPS 2021) (2 op)

Arviointi: Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Keskeiset sisällöt:

muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

LI6 Syysvaellus (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Vaellus ja yöpyminen maastossa
- Retkeilytaitojen harjoittelu ja yhteistyö
- Lapin luontoon tutustuminen
- Kokemusten reflektointi

TERVEYSTIETO

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

TE1 Terveysvoimavarana (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

Terveystieteen kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit
- terveyskulttuurisia ilmiöitä

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät
- opiskeluhuvinvointi

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

TE2 Terveys ja ympäristö (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Terveystieteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta: terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi
- Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus: rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- Mielihyvä ja riippuvuus: riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit

TE3 Terveys ja yhteiskunta (LOPS 2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- Terveystietäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina
- Sairaudet ja hoito
- Eettiset kysymykset

OPINTO-OHJAUS

Pakolliset valtakunnalliset opinnot

OP1 Minä opiskelijana (LOPS2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja haku-järjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (LOPS2021) (2 op)

Keskeiset sisällöt:

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämä tiedot ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikalliset valinnaiset opinnot (järjestetään mahdollisuuksien mukaan)

OP3 Oppimaan oppiminen (LOPS 2021) (1 op)

Keskeisenä tavoitteena on perehdyttää opiskelijat lukio-opintoihin, opintovalintoihin ja opiskelutekniikkaan: suunnitelmallisuus, tavoitteiden asettaminen, ajankäyttö, oleellisen tiedon löytäminen, muistaminen, muistiinpanojen tekeminen. Opintojaksolla tehdään paljon harjoituksia.

OP4 Oppilaskuntatoiminta (LOPS 2021) (1–2 op)

Opinnoista annetaan suoritusmerkintä niille opiskelijoille, jotka ovat toimineet oppilaskunnan hallituksessa (1 op yhdestä vuodesta).

OP5 Tutortoiminta (LOPS 2021) (1–2 op)

Lukion tutorin tehtäviin kuuluvat mm. lukioon tulevien ohjaaminen syyslukukauden alussa, opastaminen ja auttaminen ensimmäisen vuoden aikana, lukio-opiskelun esittely 9-luokkalaistilaisille, koulun esittely vieraille. Tutortoiminnasta annetaan 1 op (19 h).

PAIKALLISET VALINNAISET OPINNOT LV. 2026–2027**1. SOSIAALIPSYKOLOGIA (2 op)**

Opintojaksolla syvennetään sosiaalipsykologian tietämystä. Teemat joukkohypnoosista jalkapallohuliganismiin. Opintojakso palvelee myös erinomaisesti yo-kirjoituksiin valmistautumista.

2. OPPILASKUNTATOIMINTA (1–2 op)

Oppilaskuntatoiminnasta annetaan suoritusmerkintä niille opiskelijoille, jotka ovat toimineet oppilaskunnan hallituksessa 2 vuotta – 1 op yhdestä vuodesta. (2 vuotta = 2 op, 1 vuosi = 1 op)

3. TUTORTOIMINTA (1–2 op)

Lukion tutorin tehtäviin kuuluvat mm. lukioon tulevien ohjaaminen syyslukukauden alussa, opastaminen ja auttaminen ensimmäisen vuoden aikana, lukio-opiskelun esittely 9-luokkalaisille ja koulun esittely vieraille. Tutorina toimivalle opiskelijalle annetaan 1–2op tuntimäärästä riippuen.

4. SYYSVAELLUS (2 op)

Syysvaellus järjestetään 1.–3.9., mikäli on tarpeeksi osallistujia. Syysvaellus on suunnattu ensisijaisesti opiskelijoille, jotka eivät ole alppikoulun opiskelijoita.

5. ABI-KERTAUS (1 op)

Toteutus 1. ja 3. jaksossa, mikäli on tarpeeksi osallistujia. Kerrataan ja valmistaudutaan eri oppiaineissa ylioppilaskirjoituksiin.

6. LUKIODIPLOMI (2 op) Kuvataide, musiikki, liikunta

Katso oppiaineiden alta lukiodiplomin sisällöt ja arviointi.

7. Paikallisiin valinnaisiin opintoihin löytyy runsaasti vaihtoehtoja Revontuli-Opistosta, jonka kurssitarjontaan voit tutustua opiston nettisivuilla osoitteessa: www.revontuliopisto.fi

Levi Snow Sport Academy

Levi Snow Sport Academyssa voit lukio-opintojesi ohella suorittaa 30 opintopistettä paikallisina valinnaisina opintoina. Valmentamisen kulmakivet ovat taidon oppimisen lisäksi tunne-, tietoisuus- sekä ajattelutaitojen kehittäminen.

Monitaitolinja

Monitaitolinjan opintoihin kuuluu alppiihdon ja lumilautailun perustaitojen harjoittelu, sekä tutustuminen myös muihin lumilajeihin. Opinnoissa valmistaudut hiihdonopettaja koulutuksiin, jotka suoritetaan kolmantena lukuvuotena. Kurssien jälkeen suoritat palkallisen työharjoittelun Levin Hiihtokoulussa.

FreeRide-koulutus

FreeRide-koulutuksessa kehityt vapaalaskijaksi ja opit toimimaan turvallisesti kaikissa olosuhteissa. Iso osa opintoja on lumiturvallisuus ja maastossa liikkuminen ja siellä laskeminen. FreeRide-koulutukseen kuuluu myös hiihdonopettaja koulutus kolmantena lukuvuotena ja suoritat myös palkallisen työharjoittelun Levin hiihtokoulussa.

FreeSki-koulutus

FreeSki-linjalla on mahdollista suorittaa alppiihdonohjaajakoulutus ja lumiturvallisuuskoulutuksia sekä harjoitella tavoitteellisesti urheilijan omien tavoitteiden suuntaisesti lukio-opintojen ohella.

Alppiihhtolinja

Alppiihhtolinjan opiskelijat harjoittelevat opintojensa ohella ammattimaisesti tähtäimenään urheilijanura alppihihdossa ja voittaa oma poro Levin maailmancupissa.

Ylioppilaskirjoitukset ja ylioppilastutkinto

Tutkinnon suorittaminen alkaa, kun kokelas ilmoittautuu ensimmäisen kerran suorittamaan ylioppilastutkinnon kokeita.

Uudessa tutkintorakenteessa ylioppilastutkintoon on sisällytettävä vähintään viiden tutkintoaineen kokeet. Kaikkien kokeiden on sisällytettävä tutkintoonsa äidinkielen ja kirjallisuuden koe. Lisäksi tutkintoon on sisällytettävä vähintään neljä eri tutkintoaineen koetta vähintään kolmesta seuraavasta ryhmästä: matematiikka, toinen kotimainen kieli, vieras kieli ja reaaliaine. Kokeisiin tulee sisältyä vähintään yksi pitkän oppimäärän koe.

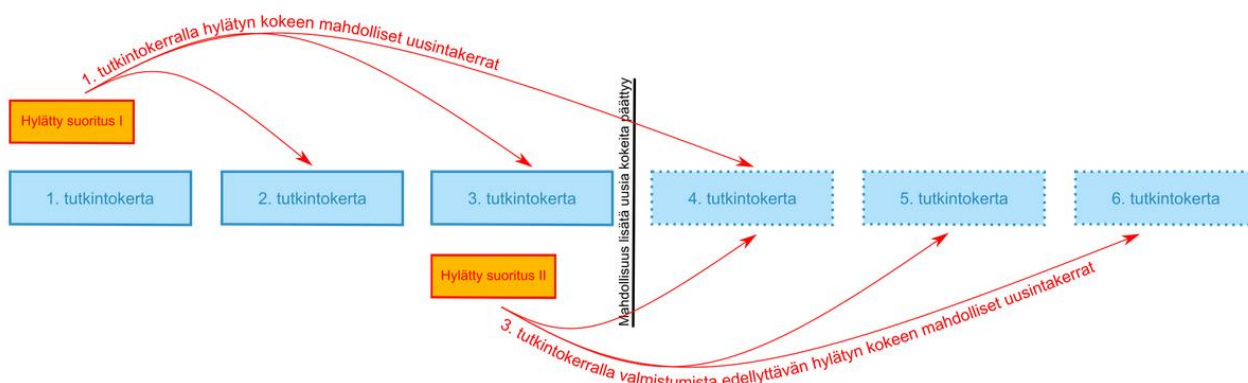
Tutkintoon vaadittujen viiden kokeen lisäksi kokelas voi suorittaa yhden tai useamman muun kokeen. Kokelas voi halutessaan suorittaa eri oppimäärien kokeita samassa tutkintoaineessa. Saman aineen eri oppimäärien kokeet voidaan kuitenkin laskea suoritukseksi vain kerran, esimerkiksi lyhyt ja pitkä matematiikka tai evankelisluterilainen uskonto ja ortodoksinen uskonto.

Tutkintoon vaadittavat kokeet suoritetaan enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana. Hylätyn kokeen voi uusia kolme kertaa kolmella seuraavalla tutkintokerralla. Jos kokelas tulee hylätyksi jossakin valmistumisen edellyttämässä kokeessa kolmannella tutkintokerralla, tutkinnon suorittaminen voi ulottua kuuteen tutkintokertaan. Tutkintoon voi kuitenkin lisätä uusia kokeita vain ensimmäisen kolmen peräkkäisen tutkintokerran aikana. Jos kokelas on valinnut vaativamman tason kokeen aineessa, jossa on kahden tason mukaisia kokeita, ja saanut koesuorituksesta hylätyn arvosanan, hän voi kokeen uusiessaan vaihtaa sen tason. Tason vaihtaminen edellyttää kuitenkin, että vaadittuihin kokeisiin sisältyy yksi vaativamman tason koe.

Sairastuminen, ulkomailla tapahtuva päätoiminen opiskelu tai muun niihin rinnastettava painava syy voi pidentää tutkinnon suorittamista 1-2 tutkintokertaa. Jos kokelaan tutkinnon suorittaminen keskeytyy tällaisesta syystä ja kokelas on estynyt osallistumasta kaikkiin kyseisen tutkintokerran kokeisiin, rehtorin on lähetettävä asiasta kirjallinen hakemus lautakuntaan.

Hyväksyttyä koetta voi uusia rajoituksetta. Tutkinnon valmistumisen jälkeen hylättyä koetta voi uusia rajoituksetta ja tutkintoa voi täydentää uusilla tutkintoaineilla ja oppimäärillä.

Kokeet arvostellaan seuraavilla arvosanoilla ja pisteillä: laudatur (7) eximia cum laude approbatur (6) magna cum laude approbatur (5) cum laude approbatur (4) lubenter approbatur (3) approbatur (2) improbatur (0). Yo-tutkin-

totodistukseen merkitään vain hyväksytyt kokeet, ellei kokelas anna yo-tutkintolautakunnalle lupaa hylätyn kokeen suorituksen merkitsemiseen. (Koskee ns. kompensaatiotapauksia.) Jos kokelas uusii kokeen ennen todistuksen antamista, todistukseen merkitään kokelaan saamista arvosanoista parempi.

Huom! Vaikka kaikki pakolliset yo-kokeet olisivat menneet läpi, ei opiskelija saa yo-tutkintotodistusta, jos pakollisia opintoja puuttuu tai minimiopintopistemäärä (150 op) ei täyty. Jos opintopistemäärä jää tällä tavalla vajaaksi, on opiskelijan ilmoitettava asia hyvissä ajoin kansliaan (heti yo-kokeiden tulosten tultua), jotta asia ehditään ilmoittaa YTL:lle ennen kuin valmistuneiden lista julkaistaan netissä.

Anottaessa kuulovamman, lukihäiriön, sairauden, vamman tai vieraskielisyyden huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa tarvittavat hakemukset ja lausunnot laaditaan sähköisessä palvelussa ja rehtori lähettää ne lautakuntaan palvelun kautta.

Kokeiden suorittaminen ilman maksua

Oppivelvollisuuden laajeneminen vaikuttaa ylioppilastutkinnosta perittäviin tutkintomaksuihin. **Maksuttomuus koskee pääasiassa niitä opiskelijoita, jotka aloittavat lukion syksyllä 2021 tai myöhemmin.** Oppivelvollisuus ja maksuttomuus koskee vain Suomessa vakinaisesti asuvia. Oppivelvollisuus ja maksuttomuus ei koske niitä opiskelijoita, joiden kotikunta on Ahvenanmaalla.

Kokelas voi ilmoittautua maksuttomasti viiteen ensimmäiseen kokeeseen. Seuraavista kokeista peritään maksu. Jos kokelas ilmoittautuu saman tutkintokerran aikana useaan kokeeseen siten, että kokeita tulee yhteensä enemmän kuin viisi, kokelas valitsee maksuttomasti suoritettavat kokeet.

Jos kokelas saa maksuttomasti suoritettua kokeesta hylätyn arvosanan, hän saa uusia kokeen ilman maksua muutamien poikkeuksin. Hylätyn kokeen uusimisesta peritään maksu esimerkiksi seuraavissa tapauksissa:

- Kokelaan koe on hylätty, koska kokelas on jättänyt saapumatta koetilaisuuteen.
- Kokelaan koe on hylätty, koska kokelas ei ole jättänyt koesuoritusta arvosteltavaksi.
- Kokelaan koe on hylätty vilpin tai koetilaisuuden järjestyksen häiritsemisen vuoksi.

Maksuttomuus ei välttämättä kata kaikkia ylioppilastutkinnon valmistumisen edellyttämiä viittä koetta, jos kokelas suorittaa tutkinnossaan enemmän kuin vaadittavat viisi koetta. Viiden ensimmäisen kokeen ja näiden kokeiden hylättyjen arvosanojen suorittaminen antaa kokelaalle kuitenkin mahdollisuuden ylioppilastutkinnon maksuttomaan suorittamiseen, mikä on ollut oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteena.

Oppivelvollisuus ja oikeus maksuttomaan koulutukseen laajenee vuosiluokka kerrallaan. Oikeus maksuttomaan lukiokoulutukseen ja ylioppilastutkintoon alkaa syksyllä 2021 niillä opiskelijoilla, jotka siirtyvät lukioon suoraan perusopetuksesta. Vastaavasti myös kahden tutkinnon eli ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon suorittaminen maksuttomasti laajenee vuosiluokka kerrallaan.

Maksuttomuus päättyy yleensä siihen, että opiskelija saa ylioppilastutkinnon, ammatillisen tutkinnon tai niitä vastaavat ulkomaiset opinnot valmiiksi. Jos opiskelija suorittaa samanaikaisesti ammatillista koulutusta ja lukion oppimäärää, maksuttomuus päättyy, kun opiskelija on suorittanut ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkinnon. Jos opiskelija etenee eri tahdissa kuin oma ikäluokkansa tai hänen opintopolkunsa on epätavallinen, opiskelijan oikeus maksuttomaan kokeiden suorittamiseen pitää tarkistaa opiskelutietojen ja lainsäädännön perusteella.

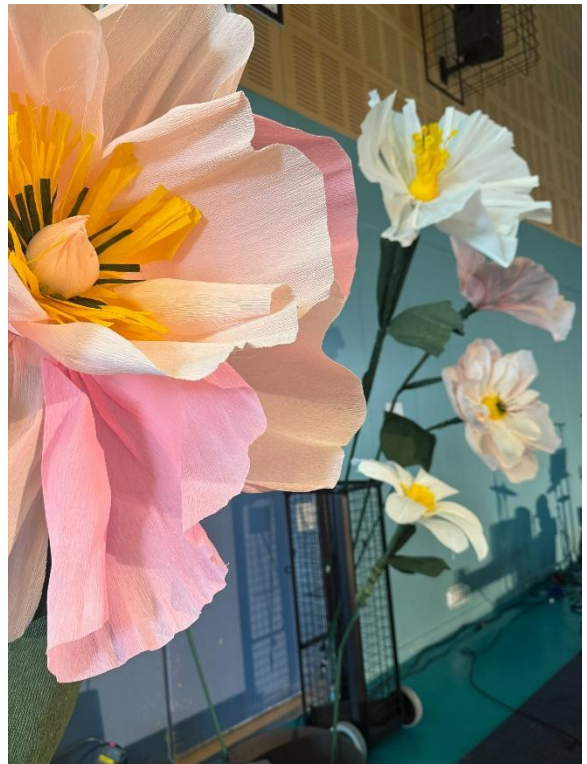
YLIOPPILASKOEPÄIVÄT, SYKSY 2026 JA KEVÄT 2027

Syksy 2026

ma 14.9.	äidinkieli ja kirjallisuus, lukutaidon koe
ke 16.9.	UE/ET, YH, KE GE, TE
pe 18.9.	englanti, pitkä oppimäärä
ma 21.9.	ruotsi, pitkä ja keskipitkä oppimäärä
ti 22.9.	PS, FI, HI, FY, BI
to 24.9.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä
pe 25.9.	äidinkieli ja kirjallisuus, kirjoitustaidon koe
ma 28.9.	saksa, englanti lyhyt oppimäärä

Kevät 2027

ti 16.3.	äidinkieli ja kirjallisuus, lukutaidon koe
to 18.3.	saksa, englanti lyhyt oppimäärä
pe 19.3.	äidinkieli ja kirjallisuus, kirjoitustaidon koe
ma 22.3.	englanti, saksa pitkä oppimäärä
ke 24.3.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä
ti 30.3.	PS, FI, HI, FY, BI
ke 31.3.	ruotsi, pitkä ja keskipitkä oppimäärä
pe 2.4	UE/ET, YH, KE, GE, TE

Kittilän kunta

